

Štátnicové tézy AR 2024/2025 – denné štúdium (jednoodborové štúdium histórie):

História:

1. Veľká Morava (dejiny, písomné a archeologické pramene, kultúra, významné centrá, hospodárstvo, christianizácia)

Literatúra:

GALUŠKA, Luděk. Slované - stopy predkú. O Moravě v 6. - 10. století. Brno: Moravské zemské muzeum Brno 2017.

IVANIČ, Peter. Kapitoly z dejín západných Slovanov v ranom stredoveku. Nitra: UKF 2013.

MĚŘÍNSKÝ, Zdeněk. České země od příchodu Slovanů po Velkou Moravu I. Praha: Libri 2000.

MĚŘÍNSKÝ, Zdeněk. České země od příchodu Slovanů po Velkou Moravu II. Praha: Libri 2006.

ROGANSKÝ, Lukáš. Signa Christiana : artefakty kresťanského rázu z poslednej tretiny prvého tisícročia medzi Čechami a Potisím. Nitra: UKF v Nitre 2009.

RUTTKAY, Alexander - RUTTKAY, Matej - ŠALKOVSKÝ, Peter (eds.). Slovensko vo včasnom stredoveku. Nitra: Archeologický ústav SAV 2002.

STEINHÜBEL, Ján. Nitrianske kniežatstvo. Budmerice: Veda - Rak 2004.

2. Stredoveké mestá území dnešného Slovenska (dejiny bádania, terminológia, veľkosť a tvar, privilégia, hospodárska činnosť)

Literatúra:

MARSINA, Richard. K vývoju miest na Slovensku do začiatku 15. stor. In Historický Časopis, 22, 1973, č. 3, s. 337-367.

MARSINA, Richard. O kategóriách a typoch miest na Slovensku do polovice 14. storočia. In Folia Historica Bohemica. 10. Praha 1986, s. 107-137.

ŠTEFÁNIK, Martin a kol. Stredoveké mesto a jeho obyvatelia. Bratislava : VEDA vydavateľstvo SAV : Historický ústav SAV, 2017.

ŠTEFÁNIK, Martin - LUKAČKA, Ján a kol. Lexikón stredovekých miest na Slovensku. Bratislava: Historický ústav SAV 2010.

3. Stredoveké historické komunikácie a mýta na území dnešného Slovenska (dejiny bádania, terminológia, toponymá, aktuálny stav výskumu)

Literatúra:

BOLINA, Pavel – CÍLEK, Václav – KLIMEK, Tomáš. Staré cesty v krajině středních Čech. Praha: Academia 2018.

IVANIČ, Peter. Stredoveká cestná sieť na Pohroní a Poiplí. Nitra: UKF 2011.

IVANIČ, Peter. Collection of road toll in southwestern Slovakia in the Middle Ages on the basis of written sources. In: Studia Historica Nitriensia, 2019, roč. 23, č. 2, s. 426-455.

MARTÍNEK, Jan a kol. Poznáváme historické cesty. Brno: CDV 2014.

4. Stredoveká cirkev (pápežský primát, schizma s východnou cirkvou, najvýznamnejšie ekumenické koncily, zakladané rehoľné rády, heréza)

Literatúra:

Jaroslav Kadlec, Dějiny katolické církve, II., Olomouc 1993

Klaus Schatz, Dějiny papežského primátu, Brno 2002

Hugh Lawrence, Dějiny středověkého mnišství, Brno-Praha 2001

Francis Rapp, Církev a náboženský život západu na sklonku středověku, Brno 1996

Malcolm Lambert, Středověká hereze, Praha 2000

5. Poľsko v ranom novoveku (teritoriálny rozsah a expanzia, únia Poľska a Litvy, šľachtická demokracia, dynastia, postavenie v stredoeurópskej politike, zánik štátu)

Literatúra:

Marceli Kosman, Dějiny Polska, Praha 2011

Miloš Řezník, Dějiny Polska v datech, Praha 2010

Václav Melichar a kol., Dějiny Polska, Praha 1975

Stanislav Arnold, Stručné dějiny Poľska, Bratislava 1965

Jaroslav Miller, Uzavřená společnost a její nepřátelé. Město středovýchodní Evropy (1500-1700), Praha 2006

6. Polabskí a Pomoranskí Slovania (Obodriti, Lutici, Pomorania, Lužičkí Srbi, jednotlivé kmene, kmeňový zväz štyroch kmeňov Lutičov, kniežatstvo Obodritov, kniežatstvo Stodoranov, kniežatstvo na Rujane a kniežatstvo v Pomorí, pohanské náboženstvo a známe kultové miesta, vojenský tlak zo západu)

Preklady prameňov a literatúra:

Helmold z Bosau, Kronika Slovanů, Praha 2012

Adam Brémský, Činy biskupů hamburského kostela, Praha 2009

Libuše Hrabová, Geschichte der Elbslawen und Prussen im Bilde der humanistischen Historiographie, Prah 1991

7. Počiatky anglických objavných plavieb za čias Tudorovcov (1485 – 1603; obchodné, osobné i náboženské motívy výprav, najvýznamnejší predstavitelia – napríklad John Cabot, Francis Drake, Walter Raleigh... – budovanie loďstva, založenie Východoindickej spoločnosti, súperenie so Španielskom a prvotná rivalita voči Spojeným nizozemským provinciami – o Holandsku si trúfam hovoriť až po 1648)

Odporúčaná literatúra:

1. DORIGNY, Fabrice – LE GOFF, Marcel. Atlas rané kolonizace. Praha 2021.
2. FERGUSON, Nial. Britské impérium – cesta k modernímu světu. Praha 2022.
3. FERRO, Marc. Dějiny kolonizací. Praha 2007.

8. Hon na čarodejnice – a čarodejníkov – v období raného novoveku (1550 – 1750; definícia „hornej“ a „dolnej“ sféry poverčivosti, Kladivo na čarodejnice, stručné predstavenie jedného konkrétneho procesu – napríklad právnik Heinrich Franz Boblig verzus šumperský farár a dekan Krištof Alois Lautner, súdenie Domenica Scandellu, zvaného Menocchio, spor inkvizície s Konradom Stoecklinom...)

Odporúčaná literatúra:

1. BEHRINGER, WOLFGANG. Chonrad Stoeckhlin a „noční houf.“ Argo 2018.
2. GINSBURG, Carlo. Syr a červi – svět jednoho mlynáře kolem roku 1600. Praha 2022.
3. KREUZ, Peter. Kouzelnické a čarodějnické procesy v českých zemích a ve střední Evropě. Dolní Břežany 2022.

9. Éra salónov vo Francúzsku (1610 – 1789; dôvody sformovania sa salónov, definícia, kto boli saloniéry a preciózky, prínos salónov pre európsku kultúru a predstavenie čoraz širších vrstiev, ktoré saloniéry pozývali, stručné vysvetlenie pojmu galantnosť v dobovom zmysle a životopisné medailóny najvýznamnejších predstaviteľiek tohto fenoménu, napríklad: madam de Rambouillet, „mazarinetky,“ madam de Tencin...)

Odporúčaná literatúra:

1. HABIBOVÁ, Claude. Francouzská galantnost. Praha 2009.
2. STANĚK, Jan. Diletantismus a umění života. Brno 2014.
3. VON DER HEYDEN – RYNSC, Verena. Evropské salony. Praha 2013.

10. Slovenské autonomistické hnutie v medzivojnovnej ČSR: zmeny v štátoprávnom postavení Slovenska v r. 1918 – 1939, slovenský autonomistický tábor a jeho snahy o dosiahnutie autonómie.

Základná literatúra:

RYCHLÍK, Jan. Češi a Slováci ve 20.století. Česko-slovenské vztahy 1914-1945. Bratislava: AEP, 1997.

HRADSKÁ, Katarína - KAMENEC, Ivan. Slovensko v 20. storočí. Slovenská republika 1939 - 1945. Bratislava: Veda, 2015.

11. Režim a štruktúra slovenského štátu: jednotlivé etapy Ťudáckeho režimu v r. 1938 – 1945, charakteristika politických a štátnych štruktúr Slovenskej republiky, územné členenie štátu.

Základná literatúra:

RYCHLÍK, Jan. Češi a Slováci ve 20.století. Česko-slovenské vztahy 1914-1945. Bratislava: AEP, 1997.

HRADSKÁ, Katarína - KAMENEC, Ivan. Slovensko v 20. storočí. Slovenská republika 1939 - 1945. Bratislava: Veda, 2015.

12. Postoj SR k „židovskej otázke“ a podoby je „riešenia“: zmeny v definícii pojmu „Žid“ (1939/1941), snahy Ťudáckeho režimu o „riešenie židovskej otázky“ – od emigrácie cez arizáciu a pracovné tábory až k deportáciám. Židovský kódex. Prenasledovanie Židov v r. 1944 – 1945.

Základná literatúra:

RYCHLÍK, Jan. Češi a Slováci ve 20.století. Česko-slovenské vztahy 1914-1945. Bratislava: AEP, 1997.

HRADSKÁ, Katarína - KAMENEC, Ivan. Slovensko v 20. storočí. Slovenská republika 1939 - 1945. Bratislava: Veda, 2015.

13. SNP: Podmienky formovania odbojových štruktúr a ich zameranie a najvýznamnejší predstavitelia. Spolupráca domáceho a zahraničného odboja. Príprava, organizácia a priebeh SNP.

Základná literatúra:

RYCHLÍK, Jan. Češi a Slováci ve 20.století. Česko-slovenské vztahy 1914-1945. Bratislava: AEP, 1997.

HRADSKÁ, Katarína - KAMENEC, Ivan. Slovensko v 20. storočí. Slovenská republika 1939 - 1945. Bratislava: Veda, 2015.

14. Problematika Židov a Nemcov v Európe na (a tesne po) konci 2. svetovej vojny (Povojnový antisemitizmus, jeho podoby a prejavy vo vybraných krajinách Európy; migrácia židovského obyvateľstva; riešenie otázky vzniku samostatného žid. štátu - pohľady a prístupy veľmocí a vznik Izraela. Medzinárodné rokovania o otázke Nemecka a Nemcov po vojne; povojnové protinemecké nálady naprieč vybranými krajinami Európy; odsuny Nemcov z Československa; presídľovanie Nemcov z nových poľ. území.)

Literatúra:

LOWE, Keith. Krutý kontinent. Krv, chaos a bezprávie v Európe 1944-1949. Bratislava, 2014, 493 s.

ČEJKA, Marek. Izrael a Palestína. Brno: Barrister & Principal, 2007.

MÜLLER, Helmut et al. Dějiny Německa. Praha: NLN, 1995.

15. Podoby a premeny režimov vo vybraných krajinách Európy počas studenej vojny (J. Kádár a Maďarsko, V. Gomulka a Poľsko, E. Hodža a Albánsko, N. Ceausescu a Rumunsko, J. B. Tito a Juhoslávia)

Literatúra:

JUDT, Tony. Poválečná Evropa: Historie po roce 1945. Praha: Prostor, 2008.

ORT, Alexandr. Evropa 20. století. Praha: Triton, 2000.

NÁLEVKA, Vladimír. Studená válka. Praha: Triton, 2003.

16. Pád komunistických režimov v Európe a rozpad ZSSR (Východiská a príčiny pádu vybraných komunistických režimov - základná časová os, kľúčové udalosti a osobnosti. Príčiny a priebeh rozpadu ZSSR - od éry M. Gorbačova až po Alma-Atu v r. 1991)

Literatúra:

VYKOUKAL, Jiří - LITERA, Bohuslav - TEJCHMAN, Miroslav. Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku. Praha: Libri, 2000.

ORT, Alexandr. Evropa 20. století. Praha: Triton, 2000.

NÁLEVKA, Vladimír. Studená válka. Praha: Triton, 2003.

17. Studená vojna ako fenomén 2. polovice 20. storočia (Predpoklady vzniku/korene studenej vojny. Základné pojmy, periodizácia, charakteristika. Kľúčové osobnosti. Globalizácia

lokálnych konfliktov; krízy a konflikty studenej vojny (, I. a II. berlínska kríza, Kórea, Suezská kríza, udalosti v Maďarsku a Poľsku, Vietnam, kubánska raketová kríza, invázia vojsk ZSSR do Afganistanu, ...).

Literatúra:

SLNEKOVÁ, Veronika. Úvod do medzinárodných vzťahov (1945-1962). Nitra: UKF, 2012.

NÁLEVKA, Vladimír. Studená válka. Praha: Triton, 2003.

DRULÁK, Petr. Metafory studené války. Interpretace politického fenoménu. Praha: 2009.

PLECHANOVÁ, Běla - FIDLER, Jiří. Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 - 1995. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997.

18. Mýty a demytizácia života v Československu z r. 1948-1989 (Ekonomická situácia, bytová otázka, zdravotná starostlivosť, dostupnosť tovarov a služieb, stravovanie)

Literatúra:

GONDA, Peter - ZAJAC, Peter (eds.). Socializmus: realita namiesto mýtov. Bratislava, 2020, 319.

HAYEK, Friedrich August. Osudná domýšľivosť: Omyly socializmu. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, 272 s.

MACURA, Vladimír. Šťastný věk. Symboly, emblémy a mýty 1948 - 1989. Praha: Pražská imaginace, 1992, 126 s.

FURET, Francois - BESANCON, Alain et al. (usporiadal M. Novák). Komunismus a fašismus. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 2002, 276 s.

19. Každodenný život v Československu v rokoch 1948-1989 (Propaganda a cenzúra, festivita, trávenie voľného času, vybrané aspekty kultúry)

Literatúra:

PAŽOUT, Jaroslav (eds.). Každodenní život v Československu 1945/48-1989. Praha - Liberec, 2015, 239 s.

PROFANTOVÁ, Z. a kolektív: Žili sme v socializme. Bratislava: Ústav etnológie SAV, Bratislava 2012. 350 s.

KNAPÍK, Jiří - FRANC, Martin et al. Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967. Praha: Academia, 2011, 645 s.

20. Zlomové okamihy československých dejín 2. polovice 20. storočia (r. 1948, 1968, 1989)

Literatúra:

ŠTEFANSKÝ, Michal. Studená vojna. Slovensko 1946-1954. Bratislava: Veda, 2008.

KAPLAN, Karel. Proměny české společnosti (1948 – 1960). Praha: ÚSD AV ČR, 2007.

TŮMA, Oldřich – DEVÁTÁ, Markéta (eds.). Pražské jaro 1968: občanská společnost – média – přenos politických a kulturních procesů. Praha: ÚSD AV ČR, 2011.

Otázky na ŠS od AR 2023/2024 - Historiografia

1. Grécka historiografia klasického obdobia – hlavní predstavitelia: Hekataios, Herodotos, Thukydidés, Xenofon, Theopompos, Eforos);
2. Grécka hellenistická historiografia - historiografia o Alexandrovi a diadochoch, Polybios, Poseidonios, židovská historiografia);
3. Historiografia rímskej republiky – analisti, Sallustius, Caesar, Titus Livius;
4. Historiografia rímskeho cisárstva – Tacitus, Suetonius, Cassius Dio, Marcellinus, breviararia, Zosimos;
5. Antická kresťanská a byzantská historiografia – Eusebius z Caesarey a jeho nasledovníci, kroniky, Prokopios y Caesarey, Theofylaktos, Pselos, Anna Komnena, Chalkokondyles a ďalší;
6. Typológia historiografických útvarov stredoveku (anály, kroniky vrátane jednotlivých typov, gesta, biografie, legendy) a príklady
7. Uhorská historiografia stredoveku
8. Stredoveká historiografia stredovýchodnej Európy (Polsko, Čechy)
9. Stredoveká a renesančná talianska historiografia (do konca 15. storočia)
10. Stredoveká historiografia západnej Európy (Nemecko, Francúzsko)
11. Italská humanistická a renesančná historiografia.
12. Historiografia reformácie a protireformácie
13. Historiografia baroka
14. Historiografia osvietenstva
15. Historiografia 19. storočia
16. Historiografia 20. storočia
17. „Škola“ Annales (dejiny mentalít, historická antropológia a významní historici)
18. Mikrohistoria a dejiny každodennosti (zakladatelia a významní historici: C. Ginsburg, N. Zenon – Daviesová, R. Darnton).
19. Slovenská historiografia v 20. storočí
20. Európska historiografia po roku 1989

Literatúra:

SOPKO, Július. Kroniky stredovekého Slovenska. Stredoveké Slovensko očami kráľovských a mestských kronikárov, Budmerica 1995

PEŠEK, Jiří. Napříč kontinentem soudobých dějin. Evropská historiografie po konci studené války. Praha: Argo, 2014.

STORCHOVÁ, Lucie et al. *Koncepty a dějiny*. Praha: Scriptorium, 2014.

LEONARDI, Claudio – NECHUTOVÁ, Jana. *Středověká latinská literatura - příručka*. Praha: Academia, 2015 (v nej aj pojednanie o italskej renesančnej historickej spisbe 14. a 15. veku).

POLEHLA, Petr et al. *Přehled církevní historiografie na Západě do konce osvícenství*. Brno: Pavel Mervart, 2018.

PÁNEK, Jaroslav. *Monografie z dějin barokní kultury a historiografie*. Praha: 1990.

KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví. Od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 1997.

NODL, Martin. *Dějepisectví mezi vědou a politikou. Úvahy o historiografii 19. a 20. století*. Brno: CDK, 2007.

ČORNEJ, Petr. *Historici, historiografie a dějepis*. Praha: Karolinum, 2016.

IGGERS, Georg G. *Dějepisectví ve 20. století. Od vědecké objektivy k postmoderní výzvě*. Praha: NLN, 2002.

BLOCH, Marc. *Obrana historie, aneb historik a jeho řemeslo*. Praha: Argo, 2011.

BURKE, Peter. *Francouzská revoluce v dějepisectví. Škola Annales (1929 – 1989)*. Praha: NLN, 2004.

DARNTON, Robert. *Velký masakr koček*. Praha: Argo, 2013.

GINSBURG, Carlo. *Sýr a červi*. Praha: Argo, 2000.

ZENON – DAVIESOVÁ, Natalie. *Ženy na okraji. Tři příběhy ze 17. století*. Praha: Argo: 2013.

HUDEK, Adam. *Najpolitickejšia veda. Slovenská historiografia v rokoch 1948 – 1968*. Bratislava: SAV, 2010.

KOVÁČ, Dušan. *O historiografii a spoločnosti*. Bratislava: HÚ SAV – Prodama, 2010.